

Intertekstualne i subwersywne gry Jana Klaty. *H. jak Hamlet*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Hanna Gęba, *Hamlet-Polak cierpi*. Cytat za: <https://e-teatr.pl/hamlet-polak-cierpi-2716>.
- Źródło: <http://teksty.org/pudelsi,jestem-sam,tekst-piosenki>.
- Cytat za: wolnelektury.pl/katalog/lektura/hamlet.html.
- Źródło: Olga Śmiechowicz, *Lupa. Warlikowski. Kłata. Polski teatr po upadku komunizmu*, Warszawa 2018, s. 254.
- Źródło: Mariusz Kozłowski. Cytat za: natemat.pl/31933,golf-to-sport-dla-nudziarzy-poznaj-turbogolfa-na-mistrzostwach-polski-w-bialymstoku.
- Źródło: Anna Cymer, *Jacek Malczewski, "Hamlet polski - Portret Aleksandra Wielopolskiego"*, dostępny w internecie: <https://culture.pl/pl/dzielo/jacek-malczewski-hamlet-polski-portret-aleksandra-wielopolskiego>.

Intertekstualne i subwersywne gry Jana Klaty. *H. jak Hamlet*

Stocznia gdańska

Źródło: Andrzej Otrębski, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

H. w reżyserii Jana Klaty jest wariacją na temat Szekspirowskiego *Hamleta*. Akcja sztuki przeniesiona została do Polski po przełomie. Polskę zaś symbolizuje upadła po przemianach Stocznia Gdańska. Głównemu bohaterowi bliżej zaś do współczesnych adolescentów, może nawet hipsterów, niż *Hamleta* nakreślonego przez Mistrza ze Stratford. Jan Kłata bawi się w swym dziele różnymi konwencjami teatralnymi i parateatralnymi, wprowadza schematy gatunkowe charakterystyczne dla innych dziedzin kultury, takich jak np. telewizja czy gry komputerowe. Wykorzystuje też utwory muzyki popularnej, tkając z nich sieć intertekstualnych nawiązań do kultury współczesnej. Zaprasza widzów nie tylko do czynnego uczestnictwa w przedstawieniu, które dzięki zastosowanym środkom przybiera formę dialogu z publicznością, ale i subwersywnej gry w odszukiwanie przesuniętych znaczeń wywiedzionych z pierwowzoru literackiego i innych tekstów kultury.

Twoje cele

- Przeanalizujesz, czym jest subwersja i w jaki sposób realizowana jest w sztuce Jana Klaty.
- Określisz, w jaki sposób sztuka Klaty porusza tematy polityczne i społeczne.
- Porównasz obraz Malczewskiego i kadry pokazujące *Hamleta* Jana Klaty.
- Zbadasz intertekstualne nawiązania do Szekspira.
- Zinterpretujesz rolę muzyki w przedstawieniu.
- Ocenisz postępowanie bohaterów.

- Zbadasz wykorzystanie gatunków medialnych w sztuce.

Przeczytaj

O reżyserze

Jan Kłata — urodził się w 1973 roku. Studiował reżyserię w Warszawie, jednak później przeniósł się do Krakowa. Pierwszą samodzielnie zrealizowaną przez niego sztuką był *Rewizor* według Gogola. W tej [inscenizacji](#) zrealizowanej w Teatrze im. Szaniawskiego w Wałbrzychu przeniósł akcję do Polski okresu PRL-u. Tym samym rozpoczął swą karierę od teatru politycznego, ośmieszającego okres rządów Edwarda Gierka. Trop polityczny kontynuował także i w innych dziełach. W *Uśmiechu Grejpruta*, sztuce na podstawie własnego tekstu, demitologizował świat mediów i odsłaniał pustkę wypełniającą życie współczesnych, młodych Polaków. Odniesienia do polityki i współczesności pojawiły się także w *Lochach Watykanu* według Andre Gide'a, zrealizowanych we wrocławskim Teatrze Współczesnym. Analogiczną strategię podjął w: *Córce Fizdejki według Janulki, córki Fizdejki* Stanisława Ignacego Witkiewicza, *Fantazym* według Juliusza Słowackiego, *Nakręcanej pomarańczy* według Anthony'ego Burgessa, *Szewcach u bram* według Stanisława Ignacego Witkiewicza. W Teatrze Telewizji zarejestrowane zostały dwa spektakle Jana Kłaty - *Rewizor* oraz *H*.

Źródło: Adrian Grycuk, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Zarys fabuły

W adaptacji Jana Kłaty znana historia duńskiego księcia Hamleta została przeniesiona do polskich realiów. Bohaterem sztuki jest wściekły nastolatek, który nie może odnaleźć się w rodzimej rzeczywistości. Współczesność zaś daleko odbiega od ideału. Tęskni zatem za symbolizowanymi przez ojca-husarza wartościami, które przyświecały przemianom polityczno-społecznym w 1989 roku, a po przejęciu rządów przez nową władzę szybko zostały zapomniane. Jednocześnie polski Hamlet targany jest nastoletnimi rozterkami wynikającymi z niespełnionej miłości do Ofelii, żalu wobec matki czy relacji przyjacielsko-koleżeńskich. Te ostatnie, podobnie zresztą jak i miłość, okazują się miałkie, wyjałowione, chciałoby się powiedzieć migotliwe, jak ujęcia teledysku lub historie z taniego czasopisma dla kobiet.

Hanna Gęba pisze o sztuce następująco:

((Hanna Gęba

Hamlet-Polak cierpi

Reżyser sprawnie żongluje oryginalnym tekstem, nadając *H.* osobistego charakteru. Przedstawia widzom całkiem nowe odczytanie barokowej tragedii. Akcja spektaklu rozgrywa się w gdańskiej stoczni – historycznym ośrodku protestów Solidarności. Imiona szekspirowskich bohaterów pozostają niezmiennione, jednak sceneria narzuca im zupełnie odmienne pochodzenie. Hamlet Klaty jest Polakiem uwikłanym w historię swojego kraju. Jego imię w tytule zostaje sprowadzone do jednej litery. Ukazuje to odczłowieczenie, które odczuwa bohater. Spektakl Klaty to opowieść nie tylko o losach bohatera szekspirowskiej tragedii, lecz także dostosowana do naszych realiów historia o polskości i zagubieniu współczesnego człowieka.

Już otwierająca scena widowiska wskazuje na odczuwany przez Hamleta bezsens istnienia i brak poczucia celu. Przedstawia ona głównego bohatera wraz z serdecznym przyjacielem Horacjem, rozgrywających partię golfa. W tle puszczonego zostaje utwór rockowy *Seven nation army* w wykonaniu The White Stripes. Obraz dwóch, ubranych na białą, agresywnych mężczyzn z długimi kijami przypomina film *Mechaniczna pomarańcza* Stanleya Kubricka z 1971 roku. Jest to z pewnością nawiązanie nieprzypadkowe. Obraz Kubricka pokazuje zdegenerowane, skrajnie zdemoralizowane społeczeństwo, które *osiągnęło już wszystko*. Takim samym zdaje się być towarzystwo Hamleta w spektaklu Klaty. Dwór księcia jest bowiem już na pierwszy rzut oka fałszywy. Reżyser ukazuje króla i jego poddanych siedzących przy jednym stole, popijających wino. *In vino veritas* chciałoby się powiedzieć – nie tym razem niestety. Król popisuje się swoim francuskim, chwali trunek, a jego towarzysze śmieją się i skwapliwie przytakują. Władca zamiast zajmować się sprawami państwa, losem ludzi, preferuje uciechy towarzyskie i korzystanie ze swoich przywilejów. W ten sposób reżyser

diagnozuje kondycję współczesnego polskiego społeczeństwa, które po upadku PRL-u zachłysnęło się konsumpcją i wolnością. Czego skutki widzimy do dziś – afery reprivatyzacyjne, astronomiczne kredyty, wykańczanie zasobów ziemskich.

[...]

Spektakl Klaty to dzieło **palimpsestowe**. Na podwalinach złożonych z szekspirowskiej tragedii rozgrywa się tragedia osobista, a także narodowa. Rewelacyjna obsada sprawia, że wypowiedzane teksty zdają się być zupełnie naturalne i współczesne.

Źródło: Hanna Gęba, *Hamlet-Polak cierpi*. Cytat za: <https://e-teatr.pl/hamlet-polak-cierpi-2716>.

Klata wykorzystuje zatem klasyczny tekst, by na jego kanwie – fabuły dobrze znanej, dobrze rozpoznanej kulturowo – stworzyć rzecz nową, aktualną, dokonać pewnych reinterpretacji, zadać pytanie o aktualność Szekspirowskiego dzieła w realiach Polski początku XXI wieku. Dokonuje swoistej subwersji, XVII-wieczny tekst nabiera bowiem nowego oblicza, można go inaczej odczytywać i oceniać.

Słownik

adaptacja

przystosowanie utworu literackiego do wystawienia na scenie lub do sfilmowania

inscenizacja

wystawienie na scenie utworu literackiego lub muzycznego; interpretacja artystyczna tekstu dramatycznego w teatrze

intertekstualność

dialogowość różnych dziedzin sztuki, najbardziej znaczącą formą intertekstualności jest w utworach literackich oddziaływanie „dialogicznych” konstrukcji tekstowych: cytatów, aluzji, parafraz, stylizacji, parodii, polemik

subwersja

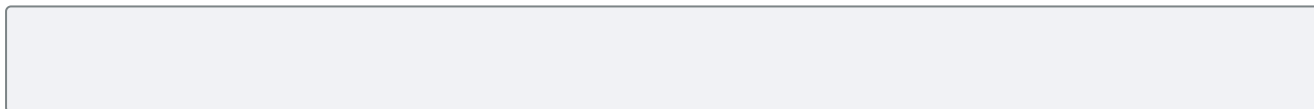
strategia używana najczęściej w sztuce zaangażowanej; polega na czerpaniu ze struktury i tworzywa innego dzieła, poddawanego krytyce, oraz przesunięciu znaczeń i/lub poddaniu go nowej ocenie

palimpsest

starożytny lub średniowieczny rękopis pisany na pergaminie, z którego wytarto tekst pierwotny

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem, a następnie wyjaśnij, które elementy sztuki (np. scenografia, bohaterowie) Jana Klaty wskazują, że jest to dzieło odnoszące się do najnowszej historii Polski.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PByM3cSdz>

Olga Śmiechowicz

Lupa. Warlikowski. Kłata. Polski teatr po upadku komunizmu

W Polsce okresu PRL-u rozwinęła się specyficzna forma komunikacji artystów z odbiorcami. Związane to było z ingerencjami, jakie w dzieła sztuki wprowadzali cenzorzy. Sztuka mówienia nie wprost, swoistej mowy ezopowej była konieczna, aby przekazać treści niezgodne z ówczesną polityką państwa. Opierała się ona na różnych aluzjach, niedomówieniach, sugestiach. Wymagała od odbiorców pewnego obycia kulturowego. Aby treści, do których odwoływali się twórcy, były zrozumiałe, konieczna była znajomość pierwotnego kontekstu aluzji i osadzenia go, poprzez analogię sytuacyjną, w treści filmu, spektaklu, artykułu czy dzieła literackiego. Po przełomie 1989 roku, gdy wprowadzono wolność słowa, mowa ezopowa w sztuce polskiej zaniknęła. Jednakże różne strategie związane z aluzyjnością, nawiązaniami intertekstualnymi pojawiały się wraz z modą postmodernizmu, zakładającego koniec historii i koniec wielkich narracji. Rozpoczęła się wówczas świadoma żonglerka różnymi tekstami kultury, gatunkami osadzonymi w nowych, nieoczywistych kontekstach. Pojawiły się także strategie subwersywne, polegające na powtórzeniu motywu, toposu, fragmentu innego dzieła przy jednoczesnym przesunięciu znaczenia płynącego z pierwowzoru. Takim subwersywnym działaniem, zabawą kontekstami i intertekstualnymi nawiązaniami jest *H.* w reżyserii Jana Klaty. Tak o przedstawieniu pisze Olga Śmiechowicz, badaczka polskiego teatru po 1989 roku:

„Jan Kłata gorzko ocenił „rewolucję” 1989 roku. Stanisław Wyspiański w swojej interpretacji *Hamleta* napisał, że *Hamlet* jest o tym, co jest w Polsce do myślenia”.

Jan Kłata w swoim spektaklu bezpośrednio odniósł się do tego słynnego zdania i akcję *H.* przeniósł do Stoczni Gdańskiej, miejsca narodzin Solidarności. Tutaj zaczął się powolny rozkład komunizmu, tutaj jako zakładowy elektryk pracował Lech Wałęsa. To już jednak historia. Stocznia Gdańska stała się przestrzenią symboliczną, groźną w swoim postindustrialnym charakterze, nieco wstydliwą, bo ogłosiła upadłość wiele lat temu i teraz powoli popada w ruinę. Po pustych halach montażowych hula wiatr. Sterty gruzu, porozbijane okna, ściany grożące zawaleniem. Groźnie wyglądające konstrukcje zawieszone pod sufitem powoli ulegają korozji. W kanale rdzewieją kadłuby porzuconych statków. W powietrzu unosi się zapach rdzy i starych smarów. Niszcząc Stocznia to dla Kłaty niszcząc Polska, która nie wykorzystała pełnego potencjału przemian ustrojowych i tym samym – przegrała. Zdaniem Kłaty obalenie komunizmu wcale nie było oczywistą zmianą na lepsze.

Źródło: Olga Śmiechowicz, *Lupa. Warlikowski. Kłata. Polski teatr po upadku komunizmu*, Warszawa 2018, s. 254.

Polecenie 2

Na podstawie treści audiobooka wyjaśnij, dlaczego akcja *H.* rozgrywa się w przestrzeni Stoczni Gdańskiej. W swojej odpowiedzi zwróć uwagę na sposób przedstawienia tego symbolicznego miejsca.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

W kulturze narodowej pojawił się już raz *Hamlet polski. Portret Aleksandra Wielopolskiego*. Namalował go Jacek Malczewski. Zapoznaj się z fragmentem interpretacji obrazu i porównaj portret pióra Malczewskiego z wizerunkiem Hamleta w sztuce Klaty poprzez dopasowanie odpowiednich określeń do obu postaci.

((Anna Cymer

Jacek Malczewski, "*Hamlet polski - Portret Aleksandra Wielopolskiego*"

Namalowany w 1903 roku obraz od razu sugerującym pewne znaczenia tytułem „Hamlet polski” - to portret malarza - amatora, wnuka margrabiego Wielopolskiego, kontrowersyjnego działacza na rzecz obrony polskości pod zaborem rosyjskim, Aleksandra Wielopolskiego. Nie ma jednak wątpliwości, że i w tym dziele symbolista Jacek Malczewski wizerunek mężczyzny potraktował jako pretekst do znacznie ważniejszej, choć nieco zawołowanej wypowiedzi.

Odziany w zieloną tunikę Aleksander Wielopolski został przedstawiony w centralnej części płótna. Zamyślony, odizolowany od otoczenia mężczyzna trzyma w rękach kwiat margerytki, który bywa interpretowany jako symbol przemijania jednej i nadchodzenia nowej epoki. Czy bohater obrazu obrywa płatki z białego kwiatu, czy raczej osłania go dłonią? Ważnym elementem stroju Wielopolskiego jest pas, którym przewiązana jest jego tunika. To ładownica - pas na naboje, wypełniony jednak tubkami farby. W ten sposób twórca informuje widzów, że mają do czynienia z malarzem, kolegą po fachu autora dzieła. Czy należy więc tu szukać osobistej wypowiedzi samego Malczewskiego?

Źródło: Anna Cymer, *Jacek Malczewski, "Hamlet polski - Portret Aleksandra Wielopolskiego"*, dostępny w internecie: <https://culture.pl/pl/dzielo/jacek-malczewski-hamlet-polski-portret-aleksandra-wielopolskiego>.

Źródło: Jacek Malczewski, *Hamlet polski. Portret Aleksandra Wielopolskiego.*, 1903, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Źródło: tylko do użytku edukacyjnego.

Hamlet Malczewskiego

Hamlet Klaty

żałoba

artysta

spokój

wyobcowanie

wojna

pozycja centralna

bunt

agresja

Hamleta Klaty poznajemy, gdy na terenie upadłej Stoczni gra w turbogolfa. Tak o tym sporcie mówi Mariusz Kozłowski, koordynator Mistrzostw Polski w Turbogolfa w Białymstoku i Podlaskiej Ligi Turbogolfa:

((Mariusz Kozłowski

Jak nazwa wskazuje, turbogolf jest odmianą tradycyjnego golfa. Różni się od niego tym, że nie potrzebuje specjalnego pola golfowego. Areną tego sportu może być niemal wszystko - park, boisko piłki nożnej, stary magazyn, ruiny. Jedynym, co ogranicza turbogolfa, jest kreatywność organizatorów takich zawodów. Używa się tych samych kijów co w zwykłym golfie, tych samych piłek. Czasem stosuje się świecące piłki, które po zmroku wyglądają naprawdę widowiskowo.

Źródło: Mariusz Kozłowski. Cytat za: natemat.pl/31933,golf-to-sport-dla-nudziarzy-poznaj-turbogolfa-na-mistrzostwach-polski-w-bialymstoku.

Wskaż funkcje, jakie spełniać może turbogolf w życiu wściekłego i sfrustrowanego Hamleta, bohatera sztuki Klaty.

Ćwiczenie 3

Widzowie sztuki Klaty nie siedzą w wygodnych fotelach tak, jak to zwykle ma miejsce w teatrze. Wraz z bohaterami przedstawienia przemieszczają się po różnych poziomach stoczni, aby obserwować rozgrywającą się w nich akcję. Aby się nie zagubili, przewodzi im Horacio. Do jakiego współczesnego medium nawiązuje Jan Kłata, wprowadzając takie rozwiązanie?

- ☐ Do serialu telewizyjnego.
- ☐ Do wideobloga.
- ☐ Do platformowej gry wideo.

Ćwiczenie 4

Zastanów się, jakie dodatkowe znaczenia niesie dla widzów wykorzystanie strategii gry wideo i poruszania się po „levelach”. Wymień przynajmniej dwa.

Gdy u Hamleta pojawiają się ROZENKRANC i GILDENSTERN, główny bohater sztuki inicjuje śpiew refrenu piosenki Pudelsów pt. *Nic mi się nie chce*:

((Tyle już gram — co z tego mam
Tyle lat gram — gram tu i tam
Grałem pop, grałem jazz, grałem rocka
Ale teraz jakaś inna jest epoka — jestem sam

Ref. Nie dla mnie gwar srebrny pył
Nie dla mnie splendor i sława
Nie dla mnie ta cała zabawa
Nie dla mnie te wszystkie brawa nie dla mnie nie dla mnie nie dla mnie
Jestem sam

Rzuciłem dom i rodzinę
Poznałem egzotyczną dziewczynę
Piękna była to dziewczyna
Miała na imię heroina
Leciałem Leciałem
Leciałem
Chciałem umrzeć ale nie umarłem
Leżałem Leżałem Leżałem
Wszystkie programy przeleciałem
To nie to to nie to
To co widzę w telewizji to dno
Przecież ja dużo lepiej gram
Więc dlaczego dlaczego dlaczego jestem sam?

Nic mi się nie chce
Ciągłe bym tylko spał
Seks mnie nie łączy
Nic mi się nie chce - jestem sam

Tyle już gram
Co z tego mam
Tyle lat gram — jestem sam

Ref. Nie dla mnie gwar srebrny pył...

Źródło: <http://teksty.org/pudelsi,jestem-sam,tekst-piosenki>.

Piosenka zastępuje monolog Szekspirowskiego Hamleta dotyczący kondycji bohatera:

“(Powiem wam, w jakim celu; tym sposobem domyślność moja uprzedzi waszą gadatliwość i dyskretność wasza nie będzie dyskredytowana. Od niejakiego czasu, nie wiem skąd, ze szczętem humor straciłem; zarzuciłem dawne przywyknienia i w tak ponure popadłem usposobienie, że ten piękny obszar ziemski pustynią mi się wydaje; to wspaniałe sklepienie tam w górze, ten cudnie wiszący firmament, ta majestatyczna przestrzeń złotymi obsypana iskrami niczym innym nie jest w moich oczach, jak tylko marnym, zaraźliwym zbiorem wyziewów. Jak doskonałym tworem jest człowiek! Jak wielkim przez rozum! Jak niewyczerpanym w swych zdolnościach! Jak szlachetnym postawą i w poruszeniach! Czynami podobnym do anioła, pojętnością zbliżonym do bóstwa! Ozdobą on i zaszczytem świata. Arcytypem wszech jestestw! A przecież czymże jest dla mnie ta kwintesencja prochu? Synowie ziemi nie pociągają mnie ani jej córki, jakkolwiek, sądząc po waszym uśmiechu, zdajecie się to przypuszczać.

Cytat za: wolnelektury.pl/katalog/lektura/hamlet.html.

Jednym zdaniem napisz, o czym traktują oba te teksty.

Ćwiczenie 6

Duch ojca Hamleta pojawia się w sztuce jako husarz na białym koniu. Husaria jest symbolem zwycięstwa, czasów największej świetności Polski i dumą polskiego oręża. Już wcześniej symbol husarza pojawiał się w wielu dziełach literackich, teatralnych i filmowych (np. w *Weselu* Andrzeja Wajdy). U Klaty husarz jest duchem pojawiającym się dwukrotnie: w scenie wywołania ducha przez Hamleta i w epilogu przedstawienia (przejeżdża za oknami stoczni, widać tylko jego cień, a w tle słyszać stukanie kopyt). Ustal, jaką funkcję pełni husarz-duch króla w sztuce Jana Klaty.

Ćwiczenie 7

Wypisz 5 skojarzeń charakteryzujących nową władzę, na czele której stoją Klaudiusz i Matka Hamleta.

Ćwiczenie 8

Jan Kłata w *H.* posługuje się różnymi formami artystycznymi, mieszając je na swój własny sposób. Jego celem jest przede wszystkim zaangażowanie widza w sztukę, podjęcie z nim dialogu. Jedną z form, z której korzysta w *H.*, jest happening. Najwyraźniej objawia się ona w scenie wyłowienia martwej Ofelii z kanału stoczniowego. Wykorzystuje tam kilka chwytów charakterystycznych dla tej formy. Z wymienionych poniżej elementów wybierz te, które czerpią z happeningu.

☐

Wyznaczenie przestrzeni teatralnej przez taśmy ostrzegawcze, takie jakie stosuje policja lub pogotowie.

☐

Zatrudnienie do przedstawienia profesjonalnych pletwonurków, niebędących aktorami.

☐

Potraktowanie widowni jako gapiów uczestniczących w zbiegowisku.

☐

Nawiązanie do telewizyjnego gatunku telenoweli dokumentalnej, np. poprzez wykorzystanie jako rekwizytu worka do przewożenia zwłok.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Intertekstualne i subwersywne gry Jana Klaty. *H. jak Hamlet*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

IV. Samokształcenie.

1. Rozwijanie zainteresowań humanistycznych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- przeanalizuje, czym jest subwersja i w jaki sposób realizowana jest w sztuce Jana Klaty;
- określi, w jaki sposób sztuka Klaty porusza tematy polityczne i społeczne;
- porówna obraz Malczewskiego i kadry pokazujące Hamleta Jana Klaty;
- zbada intertekstualne nawiązania do Szekspira;
- zinterpretuje rolę muzyki w przedstawieniu;
- oceni postępowanie bohaterów;
- zbada wykorzystanie gatunków medialnych w sztuce.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- drama.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z *H.* w reżyserii Jana Klaty.
<https://ninateka.pl/vod/teatr/h-jan-klaty/>

Faza wprowadzająca:

1. Prowadzący wyświetla na tablicy i przybliża uczniom temat zajęć. Następnie prosi uczniów, aby zgłosili swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Jedna osoba może zapisywać je na tablicy. Gdy uczniowie wyczerpią pomysły, a pozostały jakieś ważne kwestie do poruszenia, nauczyciel je dopowiada.

Faza realizacyjna:

1. Drama. Nauczyciel prosi uczniów, aby podzielili się na czteroosobowe zespoły. Informuje uczniów, że będą pracować metodą dramy i wyjaśnia jej zasady:
 - a. Przedstawia temat związany z lekcją: W jaki sposób sztuka Klaty porusza tematy polityczne i społeczne? Zadaniem każdej grupy będzie przygotowanie krótkiego reportażu lub fragmentu programu informacyjnego;
 - b. Przedstawia technikę dramy. Wyjaśnia, że uczniowie wcielą się w różne role. Członkowie każdego zespołu zdecydują, jaką chcą przyjąć rolę (np. dziennikarza-komentatora w studiu telewizyjnym, dziennikarza przeprowadzającego wywiad, osoby, z którą będzie przeprowadzany wywiad) – może ich być dwóch;
 - c. Nauczyciel przekazuje instrukcje dotyczące sposobu wykonania zadań – każda z osób odgrywających rolę ma określone zadania (np. komentator w studiu odpowiada za rzetelną i merytoryczną informację, dziennikarz przeprowadzający wywiad za przygotowanie interesujących pytań, osoba, z którą przeprowadzany jest wywiad, w jak największym stopniu powinna wczuć się w swoją rolę itp.);
 - d. Następnie każda grupa odgrywa swoją scenkę na forum klasy.Nauczyciel informuje, ile czasu grupy mają na przygotowanie dramy i jak długo mogą trwać scenki. Uczniowie wraz z nauczycielem oglądają przygotowane przez grupy prezentacje. Po zakończeniu prezentacji uczniowie dzielą się wrażeniami, dyskutują, oceniają kolegów. Nauczyciel również podsumowuje występy uczniów.
2. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z audiobookiem. Następnie wyjaśniają, które elementy sztuki (np. scenografia, bohaterowie) Jana Klaty wskazują, że jest to dzieło

odnoszące się do najnowszej historii Polski.

3. Ćwiczenie umiejętności. Uczniowie pracują indywidualnie i rozwiązują ćwiczenia nr 1-4. Po wykonaniu zadania nauczyciel wyświetla na tablicy wybrane odpowiedzi i następuje ich omówienie.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenia nr 5-8. Następnie konsultują swoje rozwiązania z inną parą uczniów i ustalają jedną wersję odpowiedzi.

Praca domowa:

1. Polecenie 2. z sekcji „Audiobook”: Na podstawie audiobooka wyjaśnij, dlaczego akcja *H.* rozgrywa się w przestrzeni Stoczni Gdańskiej.

Materiały pomocnicze:

- <https://ninateka.pl/vod/teatr/h-jan-klata/>
- https://www.postscriptum.us.edu.pl/wp-content/uploads/2018/03/ps2011_2_05.pdf

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Audiobook”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.